

Journal of Social Intervention: Theory and Practice –
2026 – Volume 35, Issue 1, pp. 90–94
<https://doi.org/10.54431/jsi.909>

ISSN: 1876-8830

URL: <http://www.journalsi.org>

Publisher: Hanze University of Applied Sciences /

NHL Stenden University of Applied Sciences

Open Access Journals

Copyright: this work has been published under a

Creative Commons Attribution-Noncommercial-No

Derivative Works 3.0 Netherlands License

Lore Dewanckel. **Social Work and Lived Citizenship.**

Realising rights of displaced youth. Dissertation, Ghent

University, 2024, pp. 303.

BOOKS

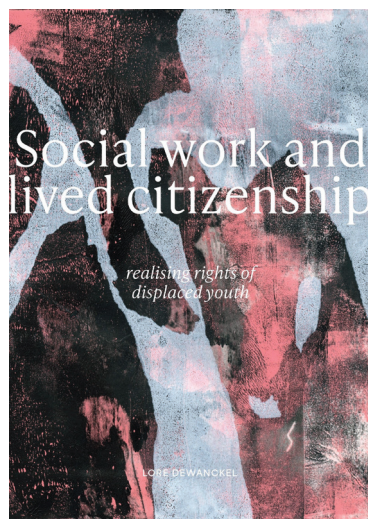
JEROEN BOEKHOVEN

Jeroen Boekhoven is als onderzoeker verbonden aan het Lectoraat Jeugd, Educatie en Samenleving van de Hanze en betrokken bij de Alliantie van Kracht, een opgavenetwerk van organisaties dat erop gericht is de overdracht van armoede te stoppen (<https://alliantievankracht.nl>). E-mail: j.w.boekhoven@pl.hanze.nl

SOCIAAL WERK ALS ACADEMISCHE DISCIPLINE

Volgens de internationale definitie van sociaal werk is sociaal werk een praktijkgericht beroep én een academische discipline (die sociale verandering en ontwikkeling, sociale cohesie en de empowerment en bevrijding van mensen bevordert). Maar: 'at the risk of feeling themselves out of place, individuals who move into a new space must fulfill the conditions that that space tacitly requires of its occupants' (Bourdieu et al., 1999, 128).

Oftewel: het innemen van een positie in een sociale omgeving stelt eisen aan mensen, en mensen die succesvol willen zijn in die omgeving moeten zich de (spel)regels eigen maken die daar gelden. Sociaal

werk als praktijkgericht beroep stelt andere eisen dan sociaal werk als academische discipline. In het beroep (en de beroepsopleidingen die daartoe opleiden) gelden andere regels dan in de academische discipline.

In het beroep en in beroepsopleidingen staan over het algemeen pragmatische, methodische, psychologiserende en individualiserende kennis en vaardigheden centraal. Sociaalwerkstudenten worden voorbereid op het beroep met onderwijs over leerstijlen, ontwikkelingsfasen, bewustwording, ('moeilijke' of 'lastige') doelgroepen, participatie ('meedoen aan de maatschappij'), cultuur- en menstypen en diagnoses. Tegenover 'theorie' ('kennis uit literatuur') staat 'praktijk'. Termen als 'authenticiteit', 'kwetsbare mensen', 'eigen kracht' en 'zelfredzaamheid' hebben een zekere vanzelfsprekendheid, net als 'presentie' en 'motiverende gespreksvoering'.

In de academische discipline draait het om onderzoek. Aan de hand van theorieën (samenhangende denkbeelden, hypothesen en verklaringen) worden beroepspraktijken (en beroepsopleidingen) kritisch geanalyseerd. Er zijn andere 'stakes at play'. Het wetenschappelijke spel draait om overstijgend, theoretisch en analytisch denken, om conceptuele helderheid. In academisch jargon gevatte publicaties (een doel op zich) in *peer-reviewed journals* wordt nogal eens kritisch gereflecteerd op het (neoliberale) psychologiserende en individualiserende jargon dat (aankomende) sociaal werkers zich eigen maken in en op weg naar de dagelijkse praktijk van sociaal werk, terwijl die wetenschappelijke teksten door (aankomende) sociaal werkers niet of nauwelijks worden gelezen. De honden blaffen, de karavaan trekt verder.

Dit is een wat karikaturale en chargerende schets. Sociaal werk is een lappendeken van kennisinstituten, lectoraten en onderzoeksgroepen, met eigen ruimtes, regels en belangen. Er is een veelheid aan beroepspraktijken en beroepsopleidingen (waar coaching, toetsmatrixen, formatief handelen, onderwijsinnovatie, persoonlijke ontwikkeling en docent- en studenttevredenheid vaak zwaarder wegen dan conceptuele nauwkeurigheid).

Het proefschrift van Lore Dewanckel is uitdrukkelijk het product van een academische ruimte, namelijk het Department of Social Work and Social Pedagogy van de Universiteit van Gent, van waaruit onderzoekers inmiddels een indrukwekkende reeks (met name) academische publicaties over sociaal werk produceerden. *Social Work and Lived Citizenship* is onderdeel van een onderzoeksproject waarin 'the role of social work in the non-take-up of welfare rights' centraal staat en waarin de vraag is 'how social workers can realize welfare rights by building upon the

BOOKS

everyday experiences and strategies of people who do not receive or make use of their welfare rights' (zie <https://biblio.ugent.be/project/3G022719>).

SOCIAL WORKERS AS APPLIED SOCIAL POLICY MAKERS

Het proefschrift van Lore Dewanckel is Engelstalig en bestaat uit zes hoofdstukken, waarvan er een aantal is gebaseerd op eerder gepubliceerde artikelen (zoals het hoort bij een proefschrift). In hoofdstuk 1 positioneert Dewanckel haar werk als academisch sociaal werk. Ze legt haar 'lived citizenship perspective' uit, gaat in op haar kwalitatieve interpretatieve methode voordat ze kort vooruitloopt op de hoofdstukken die volgen. Het is een nauwkeurig opgebouwde tekst waarin ze het belang van haar onderzoek benadrukt: er is 'a tangible scarcity of theoretically and grounded social research on the vital issue of non-take up of social rights'. Vanuit haar goed onderbouwde mensenrechtenperspectief beschrijft ze sociaal werkers als 'applied social policy makers', die een cruciale rol hebben in het faciliteren van individuen om hun sociale rechten te verwezenlijken.

De logica en kracht van het mensenrechtenperspectief voor sociaal werk worden duidelijk in de hoofdstukken die volgen. Hoofdstuk 2 is gericht op de potentiële rol van sociaal werk in het niet-opnemen van sociale rechten. Aan de hand van een historisch perspectief op sociale rechten, en de invloed van 'the neoliberal logic of welfare states', het belang van een kritische blik op 'processes in which citizens are categorised', gaat ze in op de rol van sociaal werk en sociaalwerkonderzoek.

Hoofdstuk 3 gaat over sociaal werkers die, verstrikt in het complexe en diep ambigue lokale institutionele spel, hun discretionaire ruimte verkennen. Dewanckel waakt voor het idealiseren van de 'heroic agency' van sociaal werkers, en komt tot de conclusie dat sociaal werkers weliswaar de regels van lokale welzijnssystemen bevragen, maar dat het transformeren en veranderen ervan (te) grote inspanningen van sociaal werkers vergt.

Hoofdstuk 4 gaat over dak- en thuisloze jongeren, een precaire groep waarvan de rechten niet substantieel worden gerealiseerd. Hun geleefde ervaringen staan centraal, met citaten die de ontheemding, onzekerheid, afwijzing, stigmatisering en machteloosheid van jongeren illustreren, en het verzet van jongeren via alledaagse handelingen van 'plaatsmaken' (placemaking). Dewanckel maakt duidelijk hoe belangrijk het perspectief van geleefd burgerschap is om zorg- en ondersteuningssystemen aan te passen aan de leefwerelden van jongeren. Meer onderzoek hierover is nodig, stelt Dewanckel, ook omdat sociaal werk maar al te vaak bijdraagt aan het sociale onrecht dat de jongeren wordt aangedaan, vaak door de jongeren zelf verantwoordelijk te houden.

De ervaringen van jongeren in en met residentiële jeugdzorg(instellingen) en rol van sociaal werkers daarin staan centraal in hoofdstuk 5. De 'youngsters' experiences of dynamics of displacement' zijn cruciaal voor sociaal werkers (en voor een reflexieve sociaalwerkpraktijk) als die het recht op zorg voor die jongeren willen realiseren, stelt Dewanckel. Ze laat zien waar en hoe het jeugdzorgsysteem tekortschiet, hoe het de jongeren afwijst en uit- en buitensluit. De leefwereld van de jongeren botst met het systeem, dat bijdraagt aan 'multiple displacement and permanent impermanence'.

In slothoofdstuk 6 concludeert Dewanckel dat het begrip 'non-take up' te beperkt is; het fenomeen is complexer dan het niet-opnemen van rechten. Ook stelt ze dat sociaal werk 'het sociale' meer moet verbinden en vanuit de 'discretionaire marge' zich reflectief moet verhouden tot de niet te dichten kloof tussen controle en zorg. Dewanckel bepleit ook een sociaal-ruimtelijke perspectief: ruimte is meer dan een passieve contextfactor. Dossieropbouw, vaak gezien als administratieve last, zou volgens Dewanckel ingezet moeten worden als een reflexieve en participatieve praktijk.

BESCHOUWING

'Taste classifies, and it classifies the classifier', zoals Bourdieu al schreef (1984, 7). Dewanckel 'fulfills (in termen van Bourdieu et al, 1999, 128) the conditions that that space tacitly requires of its occupants'. Ze schreef een gedegen proefschrift waarin sociaal werk academisch wordt doordacht, met belangwekkende uitkomsten. Dewanckel is kritisch, reflexief en laat zien waar verder onderzoek nodig is. Haar gebruik van concepten verraaft de intellectuele esthetiek van sociaal werk als academische discipline.

Het mensenrechtenperspectief van Dewanckel loont: heeft geeft zicht op de precare leefwereld van de jongeren, de systemen die tekortschieten (en die niet aansluiten bij de leefwereld van jongeren), en de hier en daar onbehaaglijke rol van sociaal werkers die te vaak systemen in stand houden waar de jongeren slachtoffer van zijn.

Social Work and Lived Citizenship. Realising rights of displaced youth zou een spiegel kunnen (en moeten) zijn voor de beroepsgerichte praktijk en voor mensen die worden opgeleid om daarin als 'applied policy makers' te gaan werken. Maar dan moet de kloof tussen de twee velden van sociaal werk wel gedicht worden. Dat is urgent, want, om Bourdieu weer van stal te halen: 'Because social space is inscribed at once in spatial structures and in the mental structures that are partly produced by the incorporation of these structures, space is one of the sites where power is asserted

BOOKS

and exercised, and, no doubt in its subtlest forms, as symbolic violence that goes unperceived as violence' (Bourdieu et al., 1999, 126).

De kloof tussen sociaal werk als academische discipline en sociaal werk zoals dat in beroepsopleidingen wordt onderwezen is problematisch, want zolang die kloof zo breed en diep is dat de urgente en waardevolle perspectieven van Dewanckel en andere onderzoekers uit het academische veld van sociaal werk niet ontvangen worden in beroepsopleidingen, dan zullen (aankomende) sociaal werkers geen besef hebben van het (symbolisch) geweld dat ze hun cliënten dreigen aan te doen.

REFERENTIES

- Bourdieu, P. (1984). *Distinction. A social critique of the judgement of taste*. Routledge.
- Bourdieu, P., Accardo, A., Balazs, G., Beaud, S., Bonvin, F., Bourdieu, E., Bourgois, P., Broccolichi, S., Champagne, P., Christin, R., Faguer, J.P., Garcia, S., Lenoir, R., Cœuvrard, F., Pialoux, M., Pinto, L., Podalydes, D., Sayad, A., Soulié, C., & Wacquant, L. J. D. (1999). *The weight of the world. Social suffering in contemporary society*. Polity Press.